

Ограничаване действието на правото на Европейския съюз от държавите-членки

Емануил Коларов

Limits of application of EU Law set by Member States: EU Law is a dynamically developing legal system. Some of its features are the direct applicability and direct effect, and the supremacy. Not less important is the freedom as a feature of economic and social integration within the Union. However, Member States may oppose the freedom that is set in the rules of EU Law. They may raise barriers to the application of these rules when national values are threatened – like public security and public policy, public health, public morality, life of human beings, fauna and flora. These are grounds to justify the limits to freedoms of movement within the internal market. They provide Member States with discretion – to decide whether some values are under threat and whether to undertake necessary measure against it. In any situation the measures undertaken by states are due to judicial control. Thus Member States need to strictly clarify and prove that freedom will affect the public values.

The statement deals with two of the limitation grounds – public policy and public security. It takes a look on the legal basis and on some cases from the practice of the EU Court of Justice and national courts.

Key words: EU Law, application by Member States, exceptions, public policy, public security, administration and law enforcement.

ВЪВЕДЕНИЕ

Правото на Европейския съюз е динамично развиваща се правна система. Тази самотитна система развива собствени принципи и норми, общи за всички държави-членки. Нормите ѝ следва да бъдат прилагани еднакво, да бъдат тълкувани еднозначно и да бъдат съблюдавани дори и при противоречие с норми на вътрешното право. За тази цел е създадена и функционира съдебната система на Европейския съюз, състояща се понастоящем от три институции: Съд на ЕС, Общ съд и Съд за публичната служба. Именно Съдът формулира принципа за върховенство на общностното право (правото на ЕС) и следи за еднаквото тълкуване и прилагане на това право от всички субекти – държавите-членки, институциите на Съюза, субектите на вътрешното право.

Основна ценност, защитена от правото на ЕС е свободата. Тя се разгръща в редица принципни положения – свобода на движение (на хора, стоки, услуги и капитали), свободи на гражданите (уредени в Хартата за основните права), свобода на конкуренцията (в отворената пазарна икономика). По този начин идеята за свободата пропива всички дейности на Европейския съюз.

Главно постижение на интеграционната общност, наречена Европейски съюз, е вътрешният пазар. Той съчетава икономически, социални, политически и юридически права и свободи. Съгласно нормативната уредба вътрешният пазар е пространство без граници между държавите-членки, в което е гарантирано свободното движение на лица, стоки, услуги и капитали. Тези свободи се установяват при условията, предвидени в учредителните договори – Договора за Европейския съюз (ДЕС) и Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС). Нормите, които уреждат въвеждането на свободите на движение са с пряко действие – всички субекти могат да се позовават на тях при защитата на субективните си права, както и да гарантират тези права пред съответните съдебни органи в държавите-членки.

Държавите-членки са длъжни да прилагат тези норми и по този начин да не въвеждат пречки пред свободите на движение във вътрешния пазар. Това, обаче, не прави тези свободи безусловни, тъй като редом с ценността, наречена свобода, в обществото (в държавите) са установени и други ценности – сигурност, ред и др. Тези обществени ценности могат да бъдат застрашени при злоупотреба със свободата на движение. Затова учредителните договори предвиждат възможност за държавите-членки да въвеждат ограничения при действието на нормите на вътрешния пазар. Тези ограничения трябва да отговарят на определени условия и

да бъдат в изпълнението на норми, залегнали в договорите, на които се основава ЕС.

Основания за ограничаване

Договорът за функционирането на ЕС съдържа няколко разпоредби, в които са установени възможностите за ограничаване на свободите на движение във вътрешния пазар.

Членове 30, 34 и 35 от ДФЕС уреждат забраните на митата, количествените ограничения и мерките с равностоен ефект в стокообмена между държавите-членки. Те произвеждат непосредствено действие в държавите-членки и по този начин пораждат права и за гражданите на тези държави [2], [3]. Така всички стоки могат да циркулират свободно във вътрешния пазар и спрямо вноса и износа им от една в друга държава-членка не могат да бъдат налагани мита, такси и други ограничения, свързани с тяхната цена или с обема.

Член 36 ДФЕС обаче предоставя на държавите-членки възможността за прилагането на компенсаторен механизъм от ограничителни мерки и забрани върху вноса, износа и транзита на стоки. Задължавайки ги да не използват този механизъм за произволна дискриминация или прикрито ограничение в търговията между държавите, тази разпоредба изрежда легитимните основания: съображения за обществен морал, обществен ред или обществена сигурност; за закрила на здравето и живота на хората, животните или растенията; за закрила на националните богатства с художествена, историческа или археологическа стойност; за закрила на индустриалната и търговската собственост.

Член 45 ДФЕС урежда свободата на движение на работници като един от стожерите на свободното движение на лица в Съюза. Тази разпоредба също има пряк ефект [4], но също така дава възможност държавите да ограничат достъпа на граждани на други държави-членки до техния пазар на труда от съображения за обществен ред, обществена сигурност и обществено здраве [5]. По същите съображения може да бъде ограничено правото на установяване на физически и юридически лица – чл. 52 ДФЕС. Последната разпоредба се прилага и по отношение на свободата на движение на услуги.

Държавите-членки могат също да вземат съответни мерки, оправдани от съображения за обществен ред и обществена сигурност, с които да ограничат свободата на движение на капитали и разплащанията – чл. 65 ДФЕС. Те могат да въвеждат и особени административни и финансови ограничения, свързани с прилагането на данъчното законодателство и разграничението между данъкоплатци по отношение на мястото на пребиваване или на инвестиране на капитала, както и процедури свързани със събирането на статистическа информация, деклариране на движението на капитали, осигуряване на финансов надзор.

От краткото представяне на тези разпоредби изпъкват два вида възможности за ограничение на свободите на движение във вътрешния пазар.

Единият вид са приложимите за всички свободи съображения. Това са съображенията за обществен ред и обществена сигурност.

Другият вид са приложими за отделни свободи. Това са съображенията за обществен морал, закрила на индустриалната собственост, защита на културно-историческото наследство и общественото здраве, с които може да бъде ограничено свободното движение на стоки. Това са също съображенията, свързани с определена квалификация по отношение на упражняването на дейност като самостоятелно наето лице при реализирането на правото на установяване. Това са също така и съображенията, свързани с финансов надзор, статистиката, декларирането по отношение на свободното движение на капитали.

Видно е, че правото на ЕС развива своята нормативна уредба в две насоки. От една страна, чрез ясното и точно формулиране на забраните и правата в основните

норми относно свободите на движение се дава възможност за тяхното пряко действие. По този начин държавите са пряко обвързани с тяхното прилагане, а физическите и юридическите лица могат да се позоват непосредствено на тях в защита на своите права и интереси. Това е така, защото именно свободите на вътрешния пазар са основата на интеграцията в Европейския съюз и отправна точка на всички останали политики на Съюза.

От друга страна, трябва да се даде възможност на държавите-членки да компенсират загубата на суверенни правомощия в областта на движението на лица, стоки, услуги и капитали, чрез механизъм от мерки, които да прилагат с цел опазването на определени ценности за своето общество, които са залегнали и в правната им система.

Ограничаване от съображение за обществена сигурност

Понятието „обществена сигурност“ обхваща както вътрешната сигурност, така и външната сигурност. То е широко и може да включва въпроси на войната и мира, нормалното функциониране на държавните институции, проблемите, свързани с международните отношения, тероризма, търговията със стратегически материали, притежанието на оръжие.

Пример за проблем при налагането на ограничение на стокообмена от съображение за обществена сигурност е следната фактическа обстановка [6]: През 1985 г. френско дружество изнася за бившия Съветски съюз технология с йонизиращо лъчение, внесена във Франция от САЩ. За износа на такава технология френското законодателство изисква съпътстването на съоръжението от лиценз за износ. Поради отмяна на полета, с който то е трябвало да бъде транспортирано от френско летище до Москва, се налага съоръжението да бъде пренесено по шосе до Люксембург и натоварено на друг полет там. При проверка от митническите власти в Люксембург се установява, че съпътстващите декларации са непълни и неточни, като считат, че по този начин се прикрива същинското предназначение на съоръжението. Така се нарушавало вътрешното законодателство на Люксембург, което налага забрана или ограничаване на транзита на стоки с цел защита на външната сигурност.

По горното дело генералният адвокат изразява мнение, че „няма никакво съмнение, че концепцията за обществена сигурност е по принцип достатъчно широка, за да обхване обмена на стоки и технологии от стратегическа важност за държавите, които те считат, че може да представяват военна опасност.“ [7] В решението си Съдът застава на позицията на Люксембург като се позовава, че чл. 36 позволява дерогации, които трябва да бъдат тълкувани стриктно. Той признава, че държавите-членки безсъмнено имат дискреционна власт в такава сфера като външната и отбранителна политика и че това са фундаментални, конституционни и институционални проблеми. По-нататък Съдът изтъква, че рестрикционната система в Люксембург относно лицензирането на транзита на стратегическо оборудване, която съдържа дори и възможност за налагане на ембарго, няма за цел да постави икономическите интереси на определена държава-членка в привилегировано или ограничено положение, а представлява израз на нейния суверенитет, част от нейната външна политика и засяга външната сигурност на държавата по смисъла на чл. 36, който признава правото ѝ в тази сфера. Няма общностна система (за износа или за транзита), която да може да отмени националните правомощия и прерогативи, тъй като на Европейската общност не е прехвърлена компетентност в областите на държавната външна политика и сигурност. [6]

Друг пример от практиката е опитът за депортиране на гражданин на държава-членка, извършил престъпление в друга държава-членка. Италиански гражданин пребивава като работник в Германия, където се снабдява с огнестрелно оръжие, без да има разрешително за това. При небрежно боравене с оръжието прострелва

смъртоносно брат си. Компетентният немски съд го осъжда да заплати глоба за нарушаване на закона за огнестрелните оръжия, намира го виновен за причиняване на смърт по небрежност, но не му налага наказание за това. На основание на съдебното решение компетентният орган на изпълнителната власт в града издава заповед за депортирането на италианския гражданин от ФРГ, прилагайки по този начин немския закон за влизане и пребиваване на граждани на Европейската икономическа общност. Този закон предвиждал, че на чуждестранните граждани може да бъде наложена мярка депортиране или експулсиране само от съображения за обществена сигурност или обществен ред, или ако присъствието на това лице застрашава други важни интереси на ФРГ; нужно било да се съблюдава личното поведение на лицето, а мярката да не се налага само от съображение за генерална превенция. В хода на това дело немските административни органи се аргументират, противоправното закупуване и притежание на огнестрелно оръжие е достатъчно показателно, че лицето не е готово да се подчини на немския правов ред. Те допълват също, че не може да се толерира чужденците чрез незаконното притежание на огнестрелно оръжие да се превърнат в постоянна опасност за населението и тъй като противоправните деяния на чужденци с употреба на огнестрелно оръжие били нараснали, то на по-нататъшното увеличаване на подобни престъпления трябвало да бъде противодействано чрез незабавно експулсиране на чужденците при нарушение на законодателството относно огнестрелните оръжия.

Съдът (също и компетентният немски административен съд) не споделя мнението на административния орган. Според становището на генералния адвокат по делото [8], ако нарушаването на наказателното право само по себе си представлява засягане на обществения ред в държавата, налагането на наказателноправната санкция от компетентния съд е достатъчно, за да осигури защитата на този ред. Депортирането, което може да бъде наложено само спрямо чужденци, но не и спрямо собствените граждани, е мярка от съображение за сигурност, но нейния ефект на социално и хуманно ниво е много по-сериозен от този на една глоба или дори на лишаване от свобода за кратък срок. Затова и Съдът на ЕО, тълкувайки съответствието на приложимите разпоредби на немското законодателство с тези на ЕО, постановява, че, ако депортирането на гражданин на държава-членка е наложено с цел въздържането на други чужденци от подобни правонарушения, то не съответства на съображението за обществен ред и обществена сигурност [9].

Тъй като липсва дефиниция на понятието „обществена сигурност“, добре е да бъде изтъкнат опитът на Съюза на журналистите в Швеция да даде определение в рамките на делото, по което е страна – излагането на граждани, институции на ЕО или властите в държавите-членки на заплахата от тероризъм, криминални деяния, шпионаж, метеж, дестабилизация или революция, или пряко би попречило на тези власти в опитите им да пресекат подобни дейности [10]. В същото дело Съветът на ЕО изтъква, че няма нукда от въвеждането на рестриктивна дефиниция за обществена сигурност, тъй като тя може да бъде определена гъвкаво, за да отговори на променящи се обстоятелства и във всеки отделен случай властническият орган може самостоятелно да прецени дали има заплахата за обществен интерес (обществената сигурност).

Ограничаване от съображения за обществен ред

„Обществен ред“ е едно от понятията, които имат широко приложение и които трудно се поддават на точно определяне [11]. Поради това и общественият ред дава възможност на правоприлагащите органи да действат при оперативна самостоятелност и да преценяват при всяка отделна ситуация дали поведението на лицата застрашава реда, съответно дали и какви мерки за принуда да приложат. Също така, поведение на лицата в миналото може да служи като основание за

пресичане на определени права на тези лица – напр. да не се даде разрешително за дейности (търговия, пренасяне, производство) с огнестрелно оръжие, взривни вещества и боеприпаси на лице, което е нарушавало обществения ред (чл. 12 и чл. 13 ЗКВВООБ).

Според нас, под обществен ред следва да се разбира такова състояние в обществената действителност, при което лицата придържат своето поведение в съответствие с общоприетите в обществото норми [12].

Именно една такава обща дефиниция може да даде на органите на държавно управление широка възможност за действие при оперативна самостоятелност. Обща дефиниция и широка възможност за действие в случая не бива да се разбира като безграничност при налагането на общоприетите норми на поведение спрямо лицата. Съгласно принципа за пропорционалност (чл. 5, пар. 4 ДЕС), познат в нашето законодателство като съразмерност (чл. 6 АПК), налаганите мерки трябва да съответстват на заплахата, която стоката, лицето, услугата представляват за обществения ред.

Нашата правораздавателна практика понякога противоречиво тълкува понятието за обществен ред. Така например в едно свое решение [13] Върховният административен съд (ВАС) отхвърля жалба на чужденец, извършил престъпление у нас, на когото са наложени принудителни мерки „експулсиране“ и „забрана за влизане в страната“ по Закона за чужденците в РБ, като обосновава, че самият факт на осъждането за престъпление, за което се предвижда наказание лишаване от свобода е достатъчен за това, че с поведението си лицето създава сериозна заплаха за обществения ред.

В друго свое решение [14] ВАС изтъква, че скандалното поведение и управлението на МПС след употреба на алкохол са укорими от морална гледна точка деяния и затова те нарушават обществения ред.

В трети случай становището на ВАС и на местните съдилища се разминава. Така местен съд потвърждава заповед на началника на РПУ за отнемане на разрешение за носене и съхранение на огнестрелно оръжие на лице, извършило нарушения на Закона за движение по пътищата (шофиране без предпазен колан и неносене на контролен талон), за което са му наложени наказания с влезли в сила наказателни постановления. Така според местния съд незачитането на императивни правила е нарушаване на установения обществен ред. В касационното си качество ВАС [15] отменя това решение, тъй като с предходните административни нарушения лицето не е осъществило хулигански прояви или демонстрирало агресивно поведение спрямо трети лица.

В следващия случай разминаване има между становищата на органите на изпълнителната власт и органите на съдебната власт, затова ще го предадем малко по-подробно. Началник на РПУ отнема разрешението за носене, съхранение и употреба на оръжие на лице, което е извършило следните административни нарушения, наказани с влезли в сила наказателни постановления, в рамките само на една година: две по Закона за движение по пътищата и две по Закона за частната охранителна дейност (неуведомяване в срок за поемане/снемане на обект от охрана и заемане на длъжност по охрана). И местният административен съд, и ВАС отменят заповедта на началника на РПУ като се мотивират с това, че не всяко административно нарушение може да доведе до налагане на мярката за отнемане на разрешението, а „само това, с което деецът е изразил незачитане на обществения ред“ – явно незачитане на установените правила и нарушаване на изискванията на режима за боравене с огнестрелни оръжия и боеприпаси. Касационната инстанция също приема, че тези нарушения не могат да се квалифицират като нарушения на обществения ред, а по-нататък изтъква, че смисълът на понятието „обществен ред“ следва да се тълкува стеснително – „нарушение на обществения ред, който гарантира здравето, живота и спокойствието

на българските граждани" [16]. Трябва да бъде посочено мнението на прокурора в касационното производство. Той изтъква основателността на жалбата на началника на РПУ, като я подкрепя с мотива, че общественият ред неправилно е бил тълкуван ограничително и че „волята на законодателя е да обхване всички деяния, наказуеми с административно наказание, с които се нарушава установения ред на държавно управление”.

В едно от своите исторически решения [5] Съдът на ЕО (сега Съд на ЕС) разглежда обществения ред като основание за ограничаване на свободата на движение на лица. Гражданин на една държава-членка желае да започне работа в религиозна организация в друга държава-членка. Властите във втората държава отказват разрешение за работа на лицето като се обосновават от съображение за опазване на обществения ред. Съдът се произнася като потвърждава възможността държавата да наложи ограничение на свободата на движение в такъв случай, дори и самата организация да не е забранена и местните лица да имат възможност да упражняват дейност в нея. По този начин под съображение за обществен ред ще бъде разбирано дори и обвързване поведението на лице с дейност на организация, която държавните органи считат за противоречаща на обществения ред (public policy).

Още един пример показва широтата на прилагането на съображението за обществен ред. На основание чл. 76, ал. 3 (отм.) от Закона за българските документи за самоличност (ЗБДС, понастоящем Закон за българските лични документи /ЗБЛД/) [17] органите на МВР могат да наложат принудителна административна мярка „забрана за напускане на страната” на лице, което има парично задължение в големи размери към български или чуждестранни физически и юридически лица, установени по съдебен ред, освен ако личното му имущество покрива задължението или ако представи надлежно обезпечение. В този случай органите на МВР действат при оперативна самостоятелност, съответно разполагат с право на преценка дали лицето може да злоупотреби с конституционното си право свободно да напуска пределите на страната, с което да нанесе вреда на своите кредитори. Това право може да бъде ограничено, съгласно чл. 35, ал. 1 от Конституцията, „само със закон, за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани”. В допълнение, според чл. 23 от ЗБДС правото на свободно движение може да бъде ограничено и по съображение за обществен ред.

През 2008 г. лице, на което е била наложена такава мярка обжалва заповедта на административния орган, между другото, с мотивите, че актът противоречи на директива 2004/38 на Европейския парламент и Съвета [18], съответно, че мярката възпрепятства свободата на движение на лица в ЕС. Според компетентния административен съд [19] наложената забрана съответства на предвидената в ЗБДС възможност за ограничение, а именно защита правата на други граждани да получат своето вземане. Още повече, съдът аргументира, че с налагането на принудителни мерки се цели правомерно поведение от адресатите им, с което те се явяват защита на обществения ред, но само когато са обвързани с предвидено в закона административно нарушение. С което заключава, че налаганите по чл. 76, ал. 3 ЗБДС забрани в случая се различават от мерките за административна принуда и не могат да бъдат аргументирани със съображение за обществен ред. Правилно по-нататък съдът започва да анализира прилагането на директивата на ЕС, според която държавите не могат да ограничават свободата на движение на лица за защита на икономически цели – такъв е частният интерес, този на кредиторите, на вискателите. Изводът е, че приложимата норма от директивата (чл. 27) ще дерогира прилагането на чл. 76, ал. 3 ЗБДС. Поради това и административният съд отменя заповедта в частта ѝ относно държавите-членки на ЕС.

Интерес представлява позицията на прокурора по касационното дело, заведено по жалба на органа на МВР, издал заповедта за налагане на принудителната административна мярка. Той се мотивира с това, че правната защита на личните интереси е в унисон със защитата на обществения ред и на членовете на обществото. Това отново подчертава възможността за разширително тълкуване на понятието за обществен ред.

В заключение на казуса, Върховният административен съд, воден от принципа за върховенство на правото на ЕС и „санкционирайки“ държавата ни за това, че не е транспонирали директива 2004/38, се съобразява с прекия ефект на нейните норми и потвърждава решението на първоинстанционния административен съд.

Тук е мястото да изтъкнем, че с измененията в ЗБЛД от 2009 г. оперативната самостоятелност за налагането на горепосочената принудителна мярка отпадна. Нормата бе „прехвърлена“ като нова ал. 6 на чл. 75, според който органите на МВР действат при обвързана компетентност. Можем да посочим, че с цел съобразяване на вътрешното ни право с правото на Европейския съюз, тя следва да бъде изменена така, че да отговори на вече установяващата се съдебна практика у нас. Иначе административните органи ще трябва да я оставят без приложение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение на представените положения трябва да бъде изтъкнато, че държавите-членки едновременно имат свободата да преценяват дали определено лице, определена стока и услуга са в заплахата за техния обществен ред и сигурност, както и трябва да съблюдават и принципа на пропорционалност – налагането на мярка от тези съображения да почива на личното поведение на лицето, т. е. да изпълнява индивидуална превантивна цел и същевременно да защитава обществените ценности (ред и сигурност), да почива на реална заплахата за накърняването на тези обществени ценности от внасянето (или изнасянето) на съответната стока или извършването на услугата.

Сложността на проблема изисква още по-задълбочен поглед върху нормите на вътрешното право и на правото на Европейския съюз. Обществените процеси се развиват в увеличаваща се динамика, свободната миграция на гражданите независимо от мотивите им (труд, почивка, установяване) е едно от достиженията на европейската интеграция. Поради това гражданите трябва да са много чувствителни пред всяко препятствие, което държавните органи могат да наложат на тези свободи. От друга страна, държавите трябва да са нащрек при защитата на обществената сигурност, обществения ред и здраве, но да се намесват в правата на гражданите едва тогава, когато от личното им поведение, от характера на стоката или на услугата достатъчно ясно личи, че тези ценности са поставени пред угроза.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Консолидирани текстове на Договора за Европейски съюз и на Договора за функционирането на Европейския съюз, Официален вестник бр. С 83 от 30 март 2010 г.

[2] Решение на Съда на ЕО от 5 февруари 1963 г. по дело 26/62 (van Gend en Loos). Източник: <http://curia.europa.eu/>

[3] Решение на Съда на ЕО от 11 юли 1974 по дело 8/74 (Dassonville). Източник: <http://curia.europa.eu/>

[4] Решение на Съда на ЕО от 7 юли 1976 г. по дело 118/75 (Watson and Belmann). Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[5] Решение на Съда на ЕО от 4 декември 1974 г. по дело 41/74 (van Duyn). Източник: <http://curia.europa.eu/>

[6] Решение на Съда на ЕО от 4 октомври 1991 г. по дело C-367/89 (Richardt). Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[7] Заключение на генералния адвокат Якобс по дело C-367/89. Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[8] Заключение на генералния адвокат Майрас по дело 67/74. Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[9] Решение на Съда на ЕО от 26 февруари 1975 г. по дело 67/74 (Bonsignore). Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[10] Решение на Първоинстанционния съд на ЕО от 17 юни 1978 г. по дело T-174/75 (Svenska Journalistförbundet). Източник: <http://eur-lex.europa.eu>

[11] Интересна разработка по проблемите на обществения ред и съображението за обществен ред с оглед дерогиране на международното частно право е монографията на проф. Й. Зидарова - Общественият ред и международното частно право, изд. „Наука и изкуство“, С. 1975.

[12] Коларов, Е. Към понятието за обществен ред, в: Сборник Научни трудове на Русенския университет, 2009, том 48, серия 7, стр. 23.

[13] Решение на ВАС № 8151 от 17 юни 2010 по адм. дело № 9333/2008

[14] Решение на ВАС № 11687 от 15 декември 2003 по адм. дело № 6740/2003

[15] Решение на ВАС № 5767 от 6 юни 2007 по адм. дело № 2278/2007

[16] Решение на ВАС № 5569 от 14 май 2008 по адм. дело № 2572/2008

[17] Обн. ДВ. бр. 93 от 11 август 1998, посл. изм. ДВ. бр. 26 от 6 април 2010

[18] Официален вестник на ЕС, L 158 от 30 април 2004

[19] Решение на Административен съд – София град № 34 от 11 август 2009 по адм. дело 4288/2008

[20] Решение на ВАС № 3909 от 24 март 2010 по адм. дело № 13704/2009

За контакти:

Гл. ас. д-р Емануил Коларов, Катедра “Публичноправни науки”, Юридически факултет, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел. : 082-888434, e-mail: ekolarov@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.